

slovenija

transplant

Slovenija-transplant

Zavod RS za presaditve organov in tkiv

Institute for Transplantation of Organs and Tissues of the Republic of Slovenia

Zaloška 7, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

T +386 1 300 68 60

F +386 1 300 68 66

W www.slovenija-transplant.si

idŠ/VAT SI-53164563, **TRR/BA** 01100-6030927794

Ljubljana, 2. april 2020

Odgovori na pogosta vprašanja za bolnike pred in po transplantaciji

Vsem osebam z imunsko pomanjkljivostjo in pridruženimi boleznimi priporočamo skrbno upoštevanje preventivnih in zaščitnih priporočil stroke. V nadaljevanju objavljamo nekaj odgovorov na pogosta vprašanja za bolnike pred ali po transplantaciji in na dializnem zdravljenju.

V obdobju epidemije in spremenjenih življenjskih razmer pozivamo k strpnosti in prijaznosti, do sebe in drugih. Zdravstveno osebje se maksimalno trudi zagotavljati zdravljenje in oskrbo v trenutnih izjemnih razmerah. Ostanite dobro!

Ekipa Zavoda RS za presaditve organov in tkiv Slovenija-transplant

Skrbi me, ker moram v bolnišnico na pregled. V bolnišnici so tudi pacienti z boleznijo COVID-19. Bom izpostavljen tveganju za okužbo?

V bolnišnicah imajo visoke standarde za nadzor prenašanja okužb. Zdravstveno osebje je strokovno usposobljeno za oskrbo in zdravljenje oseb z infekcijskimi boleznimi. Sprejeti so strogi ukrepi, ki preprečujejo prenos virusa na druge paciente. Bolniki s COVID-19 se zdravijo v izoliranih in ločenih prostorih. Izvaja se strog nadzor vstopa v bolnišnične stavbe in oddelke. Bolniki v stavbo vstopate posamično in morate spoštovati vse zaščitne ukrepe.

Kaj naj naredim, ko potrebujem osnovne življenjske potrebščine ali zdravila, če se moram izogibati stikom z drugimi ljudmi?

Vsem osebam z imunsko pomanjkljivostjo priporočamo čim manjše izpostavljanje stikom z drugimi. Če potrebuje hrano ali zdravila, prosite vaše družinske člane, prijatelje ali bližnje (ki niso v samoizolaciji in nimajo virusne okužbe), da gredo namesto vas v trgovino, lekarno in podobno. Pri tem bodite pozorni, da vam stvari dostavijo domov brez neposrednega stika in ob ustrezni fizični razdalji. Gibanje na svežem zraku je priporočljivo za ohranjanje psiho-fizične kondicije, a izbirajte lokacije v naravi, kjer ni drugih sprehajalcev.

Kaj naj naredim, če imam v bolnišnici ali zdravstvenem domu redni kontrolni pregled? Skrbi me, ker moram iz moje občine na podeželju v mesto, kjer je več potrjenih okužb z novim koronavirusom?

Med epidemijo hodite le na kontrolne specialistične preglede, ki so nujni. V tem primeru je prehod v drugo občino upravičen in dovoljen. Pred odhodom najprej v specialistični ambulanti preverite, če je

pregled nujen, ali so ga prestavili na kasnejši datum. Če je pregled nujen, še preverite, ali ga lahko opravite na daljavo, prek telefona ali računalnika. Recept in naročilnice za zdravstvene pripomočke vam lahko izdajo tudi elektronsko, brez osebnega stika. Če je odhod v zdravstveno ustanovo neizbežen, dosledno upoštevajte vsa navodila samozaščiti in glede vstopa v zdravstvene ustanove.

Kako poteka zdravniški pregled na daljavo?

V primeru, da bo vaš zdravnik specialist presodil, da lahko opravi pregled na daljavo, se bosta dogovorila za obliko pogovora prek telefona ali računalnika. Če bo potreboval vpogled v vašo zdravstveno dokumentacijo, zadnji specialistični izvid in terapijo, mu lahko seznam zdravil in izvide fotografirate in pošljete prek telefona. Če nimate ustrezne opreme, vam morda lahko pri tem pomagajo domači ali sosedi. Po pogovoru in vpogledu v dokumentacijo, vam zdravnik lahko na daljavo napiše recept. Zdravila lahko brez odhoda v zdravstveno ustanovo vaši bližnji še isti dan z vašo zdravstveno izkaznico prevzamejo v lekarni.

Ali me bo pregledal moj zdravnik? So zdravniki prezaposleni?

Drži, da so zdravniki in zdravstveno osebje v obdobju epidemije bolj obremenjeni. Ustaljeni urniki ambulant so se spremenili in prilagodili izrednim razmeram. Če vaš zdravnik na termin vašega nujnega pregleda ne bo dostopen, bo zagotovljeno nadomeščanje. Pregledal vas bo morda drug zdravnik, ki bo takrat dežuren. S seboj imejte seznam zdravil in zadnji specialistični izvid.

Skrbi me, da je bil moj zdravnik v stiku z nekom, ki ima virus? Je varno, da grem k zdravniku?

Zdravstveno osebje dosledno upošteva stroga navodila za preprečevanje prenašanje virusa. Najstrožji ukrepi veljajo za zaščito vseh bolj ogroženih bolnikov, kamor spadajo tudi bolniki po presaditvi organov. Vsi pregledi se izvajajo v ustrezno zaščiteneh in izoliranih prostorih. Dostop do zdravstvene oskrbe je spremenjen, ni pa prekinjen.

Imam imunosupresivno terapijo, ali naj prekinem z zdravljenjem?

Nikakor ne. Nobenih sprememb v terapiji ne izvajajte sami. Vsa vprašanja in dileme, ki jih imate v zvezi z imunosupresivnimi zdravili, rešujte v sodelovanju in po posvetovanju z vašim zdravnikom specialistom. V primeru pojava kakršnihkoli, tudi minimalnih zdravstvenih težav (slabo počutje, nepojasnjena utrujenost, bolečine v mišicah, praskanje v žrelu), sploh pa ob zvišanju telesne temperature, kašlju in/ali težkem dihanju, pokličite osebnega zdravnika (oziroma ob njegovi odsotnosti dežurnega zdravnika). V pogovoru nujno omenite imunosupresivno terapijo, ki jo imate.

Kaj naredimo dializni bolniki, ki nujno potrebujemo prevoz in dializno zdravljenje?

Prevozi do dializnih centrov niso prekinjeni. Vsi dializni centri po Sloveniji so sprejeli ustrezne preventivne ukrepe. Dializno zdravljenje je zagotovljeno vsem, ki ga potrebujete. V zdravstvene ustanove vstopate posamično, medicinsko osebje zagotavlja zaščitno opremo in varno razdaljo. Seveda je kontakt med medicinskim osebjem in dializnim bolnikom neizbežen, a postavljeni so visoki preventivni standardi, ki jih oboji spoštujete. Več podrobnih in aktualnih informacij v zvezi z dializnim zdravljenjem lahko najdete na spletni strani Zveze ledvičnih bolnikov Slovenije <https://zdlbs.si/>.

Sem na čakalnem seznamu za presaditev organa. Ali se zdravljenje izvaja?

Zdravljenje s presaditvijo organov poteka, vendar omejeno in z ustreznimi strokovnimi prilagoditvami glede na trenutne epidemiološke razmere. Nenujne presaditve so preložene na kasnejše datume, presaditve ledvic od živih darovalcev se trenutno ne izvajajo. V vseh urgentnih, pediatričnih in drugih

izjemnih primerih, ko je življenje ogroženo, pa vsi postopki takoj stečejo. Tudi sodelovanje glede mednarodne izmenjave organov in tkiv z državami članicami Eurotransplantom poteka v skladu s sprejetimi smernicami za delo v času epidemije koronavirusa.

Ali naj v javnosti nosim masko za zaščito pred koronavirusom?

Priporočila o nošenju zaščitnih mask v javnosti so različna. Vemo, da maske prispevajo k zmanjševanju prenosa virusa Sars-CoV-2 med populacijo, so dodatna zaščita. Če vam je zdravnik glede na vaše zdravstveno stanje priporočil redno rabo zaščitne maske, priporočilo dosledno upoštevajte. Za vse bolj rizične osebe je varno, da nosijo zaščitne maske v zaprtih javnih prostorih, kot so trgovine, lekarne, pošte, zdravstvene ustanove. Tudi z masko je treba upoštevati vsa ostala pravila higiene in omejevanja fizičnih stikov.

Pazite tudi na ustrezno rabo zaščitnih mask (namestimo jo s čistimi rokami, pokrijemo nos, usta, brado, se je ne dotikamo in spuščamo na brado in ponovno čez usta, jo pravilno odstranimo in zavržemo, če gre za masko za enkratno uporabo; doma narejene maske iz blaga po uporabi prekuhamo). Več informacij o ustrezni namestitvi, rabi in materialih zaščitnih mask najdete tukaj: https://www.gov.si/assets/vlada/Koronavirus-zbirno-infografike-vlada/Infografike/maske2_lektorirano.pdf.

Občutite, da vas trenutna situacija pretirano obremenjuje? Čutite povečano tesnobo, zaskrbljenost in duševno stisko?

Čas, ki ga živimo, je zelo drugačen od običajnega. Gibanje in naše ustaljeno delovanje in druženje je omejeno, prihodnost je nepredvidljiva. Normalno je, da se občutimo žalost, stres, jezo, strah, zmedenost, tesnobo in podobno. Z vami ni nič narobe, če potrebujete svetovalni pogovor ali strokovno pomoč. To ni znak šibkosti ali vaša napaka. Za podatke o ustreznih oblikah pomoči ali samo za podporo in pogovor se lahko obrnete tudi na telefone za pomoč v stiski:

Klic v duševni stiski 01 520 99 00 (vsak dan med 19. in 7. uro zjutraj).
Zaupna telefona Samaritan in Sopotnik 116 123 (24 ur/na dan, vsak dan). Klic je brezplačen.
TOM telefon za otroke in mladostnike 116 111 (vsak dan med 12. in 20. uro) Klic je brezplačen.

Poglejte več na spletni strani <https://www.nijz.si/sl/kako-obvladovati-stres-zmanjsati-obcutke-strahu-panike-in-zaskrbljenosti-zaradi-koronavirusa-covid>.

Za dodatne informacije priporočamo:

Ažurne informacije o koronavirusu v Sloveniji, objavlja Ministrstvo za zdravje: <https://www.gov.si teme/koronavirus/>.

Dializno zdravljenje - Zveza ledvičnih bolnikov Slovenije: <https://zdlbs.si/>.

Pomoč v duševni stiski: <https://www.nijz.si/sl/kako-obvladovati-stres-zmanjsati-obcutke-strahu-panike-in-zaskrbljenosti-zaradi-koronavirusa-covid>.

Janez Tomažič, Alojz Ihan: Covid-19 in osebe z imunskimi pomanjkljivostmi. Delo, 19. 3. 2020.
Dostopno na: <https://www.delo.si/novice/slovenija/covid-19-in-osebe-z-imunskimi->

[pomanjkljivostmi-289911.html?fbclid=IwAR1pjGzVtTurxONPp-sJ1isYNVC46vbOlluMTqrxzNeZ_rKwkURA392i6G4](https://www.facebook.com/pomanjkljivostmi-289911.html?fbclid=IwAR1pjGzVtTurxONPp-sJ1isYNVC46vbOlluMTqrxzNeZ_rKwkURA392i6G4).

Omejitve delovanja v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana:

https://www.kclj.si/index.php?dir=/pacienti_in_obiskovalci/klinike_in_oddelki/sluzba_za_preprecevanje_in_obvladovanje_bolnisnicnih_okuzb/omejitve_obiskov.

Omejitve delovanja v Univerzitetnem kliničnem centru Maribor: <https://www.ukc-mb.si/>.